

reklamaci, stavící dle čl. 45 mezinárodní úmluvy a § 98 (3) žel. dopr. ř. až do vyřízení dráhou zákonné jednoroční promlčení. Dopis ten nelze prý považovati za reklamaci, poněvadž přiložený mu průkaz o postupu nároku na náhradu škody ze smlouvy nákladní jest formálně vadným. Při tom žalovaná strana nepopírá, že příjemce vykradené zásilky nárok na náhradu škody již před 10. říjnem 1922 platně odstoupil žalující pojišťovně, takže tato byla k reklamaci oprávněná, ale, odvolávajíc se na čl. 26 mezinárodní úmluvy, hájí názor, že reklamace, podaná třetí osobou, může se jen tehdy pokládati za řádnou, promlčení stavící reklamaci, je-li doložena písemnou, formálně zcela bezvadnou postupní listinou. Výjimečně přísná povinnost k náhradě škody, železnici uložená, opravňuje ji prý k tomu, aby i od stran směla požadovati přesné dodržení předpisů o reklamaci. Názoru dovolatelovu nelze přisvědčiti. Ani čl. 26 ani jiný článek mezinárodní úmluvy, ani železniční dopravní řád neobsahují předpisu o tom, že platnost a účinnost postupu práv ze smlouvy nákladní jsou vázány určitou formou. Platí tu všeobecné předpisy zákonné (§§ 883, 1392—1399 obč. zák., čl. 317 obch. zák.), dle nichž platnost její nezávisí ani na písemné ani na jiné formě. Ovšem ustanovuje prováděcí nařízení k §u 99 (3) žel. dopr. ř., že mimosoudní nároky, ohlášené jinou osobou, než k tomu oprávněnou, mají býti doloženy zvláštním, řádně kolkovaným a oprávněnou osobou podepsaným průkazem (jako postupní listinou, plnou mocí, kupeckou poukázkou, kupeckým návěstím), jež si železnice ponechá, ale tento předpis opravňuje železnici jenom, by odepřela výplatu tomu, kdo se nemůže vykázati takovým a to formálně bezvadným průkazem, a by vyřídila tedy jeho reklamaci odmítavě. V ten rozum, že by reklamace, podaná osobou k tomu oprávněnou, pozbyla pro formální vadu předloženého dokladu o postupu povahu reklamace, totiž mimosoudního ohlášení nároku, jež dle §u 98 (2) žel. dopr. ř. a čl. 45 mezinárodní úmluvy staví promlčení, nemůže býti vykládán. Žádný z těchto předpisů neváže uvedený účinek reklamace na jinou podmínku, než aby se stala písemně. Ze všeobecných zásad o promlčení a jeho stavení plyne ovšem jako další podmínka, že reklamace musí býti podána osobou, již nárok přísluší, o tom však není v tomto případě sporu. Jelikož není sporu ani o tom, že, sluší-li dopis ze dne 10. října 1922 pokládati za reklamaci stavící promlčení, byla žaloba podána v jednoroční promlčecí lhůtě, byla námitka promlčení zamítnuta právem.

Čís. 4136.

Dopravní řád železniční.

»Hrubou nedbalostí« ve smyslu §u 95 žel. dopr. ř. (čl. 41 mezin. žel. dopr. ř.) jest pouze zvlášť těžké porušení povinné bedlivosti, jehož neblahé následky bylo možno bez námahy předvídati a jehož bylo se lze lehce vyvarovati. Pokud jde o hrubou nedbalost při záměně vozů v mezinárodní dopravě.

(Rozh. ze dne 10. září 1924, Rv I 753/24.)

Severočeská firma zaslala do Terstu vagon čís. 111.877 s cukrem. Cestou byl vagon zaměněn za jiný vagon, a byl řízen místo do Terstu do Záhřeba. Do Terstu došel pak vagon čís. 111.877 teprve po delším pátrání se značným překročením dodací lhůty. Příjemce postoupil nárok na náhradu dovozného, dále na náhradu nákladů pátrání po vagonu a na náhradu další škody, žalující firmě, jež se domáhala náhrady na československém (železničním) eráru. Procesní soud první stolice přiznal žalobkyni pouze náhradu dopravného. Odvolací soud rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobkyně.

Důvody:

Podle čl. 40 mezinárodní úmluvy o železniční nákladní dopravě může býti při překročení dodací lhůty požadována náhrada i bez průkazu škody, ale jen do výše polovice dovozného, byla-li však škoda prokázána, dlužno ji nahraditi až do výše celého dovozného. Pokud škoda převyšuje dovozné, není dráha povinna ji v pravidelných případech hraditi. Jenom když lhůta dodací byla překročena ze zlého úmyslu nebo hrubou nedbalostí, má strana dle čl. 41 mezinárodní úmluvy nárok na náhradu plné škody. Podle nenapadených zjištění prvního soudu prokázala žalobkyně škodu ve výši 24.614 Kč 97 h, dovozné činilo 14.973 Kč 58 h. Nemůže-li se tedy, jak oba nižší soudy uznaly, železnici přičítati ani zlý úmysl ani hrubá nedbalost, má žalující společnost nárok jen na náhradu 14.973 Kč 58 h, která jí byla také přisouzena, pakli se však železnice provinila hrubou nedbalostí, přísluší žalobkyni náhrada 24.614 Kč 97 h. V žádném případě nelze jí přisouditi obě tyto částky, jak v dovolání navrhuje, ač neopírá to o nic jiného, než že se dráha dopustila hrubé nedbalosti. Pokud tedy žalobkyně dovoláním požaduje zvýšení přisouzené náhrady 14.973 Kč 58 h o více než 9.641 Kč 39 h, čímž by obdržela plnou náhradu škody, zjištěné 24.614 Kč 97 h, není její nárok dovolacími důvody vůbec opodstatněn. Nelze však přisvědčiti dovolání, opírajícímu se o dovolací důvody čís. 3 a 4 Šu 503 c. ř. s. ani v tom, že nižší soudy měly uznati zjištěnou záměnu dvou vozů a změnu čísla vozu na nákladním listě, jimiž bylo zavláčení vozu do Záhřebu a překročení dodací lhůty zaviněno, za hrubou nedbalost. Ze zásady, že straně náleží důkaz o tom, co ve sporu tvrdí, a ze všeobecného předpisu čl. 396 poslední odstavec obch. zák., že dokáže-li se povozníkovi zlovolné jednání, jest povinen nahraditi plnou škodu, plyne, že důkaz hrubé nedbalosti náleží žalobkyni. Dokázána musí býti nedbalost hrubá, nestačí důkaz pouhého nedostatku obyčejné bedlivosti (§ 1297 obč. zák.) nebo pečlivosti řádného obchodníka (čl. 282 obch. zák.). Všeobecný občanský zákoník váže v Šu 1324 povinnost k náhradě plné škody na zlý úmysl nebo nápadnou bezstarostnost, čl. 396 obch. zák. shrnuje oba tyto pojmy v pojem zlovolného jednání. Za hrubou nedbalost lze tedy pokládati jen zvláště těžké porušení povinné bedlivosti, takové, že jeho neblahé následky bez námahy bylo možno předvídati, a že se ho bylo možno lehce vyvarovati. Pouhá chyba nebo přehlédnutí, třebas byly spojeny s těžkými následky, mohou se přihoditi i lidem

pozorným a pečlivým a nejsou proto samy o sobě důkazem, že vznikly z hrubé nedbalosti. Musí býti posuzováno podle zvláštních okolností každého jednotlivého případu, zda pochybení jest pouhým nedopatřením, či nedbalostí a zda jest nedbalostí lehkou či hrubou. Při tom nutno míti na zřeteli, že železnice dopravuje zboží hromadně, musí dodržovati i za nepříznivých poměrů přesně čas, a že proto její lidé jsou nuceni pracovati často urychleně a s jistým kvapem, který sám o sobě vede k chybám a přehlédnutím. V tomto případě nebylo zjištěno ani, jakým způsobem došlo ku záměně vozů čis. 111.877 a 111.874, ani kdo, kdy a z jakých důvodů změnil na nákladním listě čis. 640 číslo vozu 111.877 v 111.874. Žalobkyně pokládá za dostatečný důkaz hrubé nedbalosti dráhy obě uvedené skutečnosti samy o sobě. Přisvědčiti by jí bylo jenom v tom případě, kdyby se ani záměna vozů ani oprava nákladního listu nebyly mohly státi jinak, než právě hrubým porušením předepsané pečlivosti. Tomu však tak není. V odůvodnění nižších soudů schvalujícím posudek slyšeného znalce z oboru železniční dopravy jest zahrnuto i skutkové, v dovolacím řízení již neodporovatelné zjištění, že záměna obou vozů a tím zaviněné zavlčení vozu čis. 111.877 do Záhřebu mohly se státi pouhým přehlédnutím vlivem nahodilých, nepříznivých okolností, jimiž jmenovitě byly zcela výjimečné střetnutí se dvou vozů se šestimístním, jen v jednotkách se od sebe odchylojícím číslem na téže stanici, oprchalost nátěru vozu a s tím spojená menší čitelnost jeho čísla, podzimní nával přepravovaného zboží, smytí dopravních, na vozech nalepených cedulek deštěm, špatná čitelnost tužkou psaných záznamů na nákladním listě po jeho mnohonásobném rozkládání a přehlížení, dále že oprava čísla vozu na nákladním listě mohla býti pouze logickým důsledkem záměny obou vozů a provedena v přesvědčení o její správnosti a o nesprávnosti původní zanášky. Jelikož v takovém případě by podle toho, co bylo dříve uvedeno, nebylo možno mluvíti o hrubé nedbalosti, nelze potřebný důkaz o hrubé nedbalosti pokládati za provedený pouhým poukazem na ony dvě skutečnosti. Dovolatelka arcit' tvrdí, že oprava čísla vozu na nákladním listě byla provedena svévolně, ale toto tvrzení nemá opory ani v provedeném řízení, tím méně ve zjištěních nižších soudů. Zajisté by musilo býti pokládáno za hrubou nedbalost, kdyby zřízenec dráhy změnil na nákladním listě číslo vozu jen za tím účelem, aby si uspořil práci spojenou s vysvětlením nesouhlasu čísel uvedených na voze a na nákladním listě, ale znalec nevysvětluje opravu nákladního listu takovým způsobem, nýbrž tím, že byla provedena po záměně vozů v přesvědčení o její správnosti, a doložil při svém ústním výslechu, že se podobné chyby a jejich opravy při provozu vyskytují. Nepokládaly-li nižší soudy právem hrubou nedbalost dráhy za prokázanu pouhou skutečností zavlčení vozu do Záhřebu a opravy nákladního listu, tím méně mohly na ni uznati na základě výpovědi svědka T-a, že staniční úřad ve Sv. Vítě mu odepřel informace o zavlčeném voze. Podle posudku znalce platila legitimace T-ova jako průvodce zboží jen pro obvod Československé republiky, cizozemské staniční úřady nebyly tedy povinny udělovati mu, ježto nebyl s to, by se řádně legitimoval, nějaké informace. Nebyla-li zjištěna hrubá nedbalost železnice, nemohl býti zažalovaný nárok na náhradu škody přiznán

ve větším rozsahu než ustanovuje čl. 40 mezinárodní úmluvy. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení jest tedy bezpodstatným.

Čís. 4137.

Obchodní zvyklosti jsou pro výklad pravé vůle stran směrodatný i tehdy, nesouhlasí-li s dispositivními předpisy zákona. Není třeba tvrditi, že odpůrce o zvyklosti věděl, nýbrž jest na odpůrci, by dokázal, že mu zvyklost známa nebyla. Při výkladu vůle stran nelze zvyklost pokládati za bezvyjimečně závaznou je n tehdy, když byla oběma stranám známa. Záleží i na tom, zda smluvník mohl u druhého smluvníka znalost zvyklosti předpokládati, nebo naopak, zda byl smluvník povinen, druhého smluvníka na zvyklost upozorniti.

(Rozh. ze dne 10. září 1924, Rv I 772/24.)

Žalobě na banku o odevzdání úpisů moučné půjčky a válečných půjček procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud žalobu, pokud se domáhala odevzdání úpisů moučné půjčky, pro tentokráte zamítl, pokud pak šlo o odevzdání válečných půjček, zrušil rozsudek prvního soudu a vrátil mu věc, by, vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal a rozhodl. V otázce, o niž tu jde, uvedl v důvodech: Provádějíc odvolací důvod vadnosti řízení vytýká odvolatelka procesnímu soudu, že nepřipustil znaleckého důkazu o tom, že bylo obchodním zvykem, že papíry zákazníků, uložené u filiálek bank, byly v době světové války z důvodů bezpečnostních, jakož i ještě z jiných, s válkou souvisejících příčin, přenášeny do úschovy jich centrál, dále že válečné půjčky, upsané obecenstvem u filiálek bank, jež měly centrálu ve Vídni, byly koupeny ve Vídni a uschovány u těchto vídeňských centrál, a že tato zvyklost byla i odpůrci známa. Než důkazu, který dle odvolatelky měl býti proveden, nebylo třeba. Že šlo o právo obyčejové, jež platí stejně jako právo psané bez ohledu, zda se mu strany chtějí podrobiti či nikoli, odvolatelka sama netvrdí, naopak, jak výslovně uvádí, má tu na mysli jen obchodní obyčej (usance) dle čl. 279 obch. zák., jenž se vyvinul teprve za války. Odvolatelce sluší přisvědčiti v tom, že takovýto obchodní obyčej platí i tehdy, přiči-li se oněm předpisům obchodního zákona, jež strany mohou srovnalou vůlí vyloučiti nebo změniti, neboť obchodní zvyklost zakládá se na vůli stran a ta je směrodatnější, než sám zákon. Opačný náhled soudu procesního může se vztahovati jen na obyčejové právo, které arci, má-li ho býti použito, nesmí býti s předpisy obchodního zákona právě tak v odporu, jako právo občanské (čl. 1 obch. zák.). Avšak k obyčeji, jaký má na zřeteli odvolatelka, možno přihlížeti jen tehdy, když se mu strany, ať výslovně, ať mlčky, chtěly podrobiti, neboť jeho závaznost jest podmíněna právě vůlí stran, že se mu podrobiti chtějí. O prvé občeji netvrdila odvolatelka v první stolici a netvrdí ani v odvolání, že byl odpůrci znám, pokud pak jde o zvyklost druhou, uvádí sice odvolatelka v odvolání, že byla odpůrci známa, poněvadž však toho netvrdila v první stolici, nelze k tomuto jejímu tvrzení jako k nedovolené novotě v řízení odvolacím hleděti (§ 482 c. ř. s.). Za tohoto stavu věci nelze však vycházeti